

СЕКЦІЯ 2. ПРИКЛАДНІ ПИТАННЯ ВІКТИМОЛОГІЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ

ЗАГАЛЬНОСОЦІАЛЬНЕ ВІКТИМОЛОГІЧНЕ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИНАМУ МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Джу́жа О.М., доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи НАВС,
Колб С.О., юрист приватного підприємства (м. Луцьк)

Запобігання злочинності як різновид суспільної діяльності належить до таких важливих напрямів останньої, як соціальний контроль та соціальна профілактика. При цьому остання розуміється як цілеспрямована діяльність щодо запобігання порушенням будь-яких соціальних норм, усунення причин, що породжують ці порушення.

Як і будь-який різновид соціально-профілактичної діяльності, запобігання злочинам має свій специфічний предмет та свою конкретну мету.

Предмет становить діяльність щодо перешкодження дії детермінантів злочинності, передусім її причин і сприяючих умов, з метою обмеження, нейтралізації, а за можливості – й усунення їх дії. Цим визначається функціональна спільність та змістовний зв'язок усіх елементів запобіжної діяльності: її сфер, предмета, цілей, суб'єктів, об'єктів та ін.

Згідно з рівнями функціонування злочинності та її проявів запобігання злочинам має різні напрями, форми, рівні, види. Так, А. П. Закалюк обґрунтовано виділяє три рівні діяльності щодо запобігання злочинності, а саме: 1) загальносуспільний – здійснюється стосовно причин та умов злочинності загальносуспільного рівня; 2) груповий – здійснюється стосовно причин і умов злочинних проявів певної соціальної групи, що виділена за соціальною чи соціально-демографічною ознакою (злочинність робітників, службовців, жінок тощо) або належністю до спільного середовища (за місцем проживання, праці, навчання й ін.); 3) індивідуальний – спрямовується на причини і умови конкретного прояву.

При цьому через взаємозв'язок злочинності різних рівнів запобігальна дія стосовно них на одному рівні, зокрема вищому, чинить вплив на причини та умови нижчих рівнів і навпаки.

З таким підходом варто погодитися повністю. Залежно від спрямування обумовлюючого впливу детермінантів на злочинність взагалі або на її окремі види (різновиди), зокрема на злочинність у місцях позбавлення волі, запобіжна діяльність також поділяється та здійснюється стосовно детермінантів злочинності в цілому або щодо чинників, які обумовлюють її окремі види (різновиди).

Поряд із рівневою та видовою диференціацією небезпідставно А.П. Закалок запобіжну діяльність поділяє за масштабом (межами поширеності) здійснення на: а) загальнодержавну – в межах усієї держави; б) регіональну або галузеву – в межах регіону, міста, району, мікрорайону, галузі суспільних відносин; в) об'єктову – на конкретному об'єкті (підприємство, навчальний заклад); г) індивідуальну – стосовно конкретної особи та її мікросоціальних умов.

О.М. Джужа та інші науковці залежно від масштабів і мети застосування запобіжних заходів рівні профілактики аргументовано, і варто з цим погодитись, поділяють на загальносоціальний і кримінологічний, а їх класифікацію здійснюють за такими підставами: - соціальним рівнем запобіжної діяльності; -обсягом (масовістю) охоплення; - територіальним масштабом; - етапом впливу на об'єкт профілактики; - спрямованістю, видом (змістом) впливу;

1. суб'єктом розробки і застосування.

О.М. Бандурка та Л.М. Давиденко класифікацію профілактичних засобів здійснили за такими критеріями: за рівнем; об'ємом; масштабом їх застосування та характером змістовної сторони даних заходів. При цьому за рівнем та об'ємом застосування запобіжних заходів вони розрізняють загальну, особливу та індивідуальну профілактику.

У науковій літературі трапляються й інші підходи, проте, виходячи з того, що це не входить в основні елементи предмета даного дисертаційного дослідження, варто лише константувати, що всі вони носять дискусійний характер і мають теоретико-пізнавальне значення для повного і всебічного з'ясування змісту діяльності із запобігання злочинам, у тому числі на віктимологічному напрямку.

Щодо віктимологічного запобігання, то як встановили Ю.В. Баулін та В.І. Борисов, воно здійснюється на тих самих рівнях, що і профілактика злочинів, а саме це: - загальносоціальне віктимологічне запобігання; - спеціально-віктимологічне запобігання, яке так само, як і його аналог, частково складається з віктимологічної профілактики та віктимологічного запобігання; - індивідуальне віктимологічне запобігання злочинам.

ВІКТИМОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ВІД НЕЗАКОННОЇ ТОРГІВЛІ ОРГАНАМИ І ТКАНИНАМИ ЛЮДИНИ

Ілляшенко О.В., здобувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права НАВС

В Україні як у будь-якій правовій державі, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Нажаль, ці положення у багатьох